

Dr. Handó Tünde, az Országos Bírószági Hivatal Elnökének beszéde a magyar bírói függetlenséget garantáló törvény elfogadásának 150. évfordulója alkalmából tartott konferencián

Helyszín: Budapest

Dátum: 2019. április 24.

Tisztelt Háznagyasszony,

Tisztelt Elnök Urak, Elnök Asszonyok, Nagyra becsült Tanárim, akik a teremben vannak,

Kedves Bíró társaim!

Bíró társaim! Ezek a napok 150 évvel a parlamenti viták napjai után, a mi számunkra jeles napok. Sokan, sok napon keresztül a bírókról, a bíróságról vitatkoztak. Komoly, megfontolt, ma már utcanév - táblákon, szobrokon megörökített elődeink vitáztak arról, hogy mit jelent a bírói hatalom, mit jelent a bíróság.

Bárcsak ma is volnának ilyen közszereplők közöttünk, akik ilyen tisztelettel, ilyen komolysággal, ilyen igényességgel beszélnének arról, hogy mit jelent a közigazgatás, mit jelent a bírói hatalom. És bizony ez a terem megköveteli tőlünk ezt a fajta fennköltséget, ezt a fajta tiszteletet, hiszen itt láthatjuk azokat az allegorikus figurákat, amelyeket nem véletlenül állítottak ide az elődeink, azért, hogy mindig figyelmeztessenek bennünket arra, mit jelent a dicsőség, a bölcsesség, a béke, a háború, az ékesszólás és az egyetértés. És idelent a padosrok között élő, eleven jogászok vannak, nem allegóriák, hanem olyan szereplők, olyan emberek, akiknek ma kell tenniük a dolgukat, annak érdekében, hogy mind az, amiről a fenti dolgok szólnak, valósággá váljanak. Bizonyára nehéz volt Elnök Úrnak eldönteni, hogy vajon előadások sora történjen-e itt a mai napon, vagy - ez a kicsit talán modernnek tűnő - beszélgetős panelekre kerüljön sor. Én magam is dilemmáztam ezen, hogy vajon hogyan fogjuk megérteni ezt a mai napot, de azt gondolom, hogy helyes döntés volt, mert sokféle gondolatot, sokféle személyiséget ismerhettünk meg.

Tulajdonképpen egy ma ugyancsak divatos degusztációs tálat kaptunk, mindenki házi feladatként magával viheti a szerzőket, a gondolatokat és tovább olvashatja a műveiket. Láthattuk a múltat, láthattuk a jelen dilemmáit a közigazgatási bíróságról, és a távolban felsejlő jövőt, ami lehetőség vagy ahogy a kínaiak mondják: esély és veszély lehet egyaránt. Külön köszönöm a panelvezetők érdekes gondolati kapcsolatait. Én magam is sokszor gondolok Mózes példájára, aki a népét, mielőtt az egyiptomi rabszolgaságból az ígéret földjére vezette volna 40 évet – egy nemzedéknyi életet - a sivatagban töltött. Vajon lehetett-e elszakadni és újrakezdeni és szabad Magyarországon, szabad bíróinak lenni a rendszerváltáskor? Aki tegnap még a másik rendszernek a bírója volt, lehetett-e érthetee azt, hogy mi az új világban a feladata? Feltudta-e venni, felvette-e azt a fonalat, amelyet a történelmünk megszakított, és amelyet sokan, sok módon vettek el tőlünk?

Mert a magyar jogállamiság 1000 évre tekint vissza. Itt, ebben a házban nem kell külön magyarázni különösen. Mindannyian meg tudjuk csodálni a koronát. A Szent Korona nem csak egyszerű tárgy, hanem a magyar államiságot jeleníti meg. Külön köszönöm ezért Házelnök Úrnak, hogy ezt felidézte, és ez felhozhatja bennünk azt a gondolatot, hogy valóban a bírók kinek a nevében ítéleznek. Sokan eltévesztik, elvesznek a paragrafusok között és arra gondolnak, hogy egy szakipari munkát végeznek, s az ítéletek az övüké. Nem, az ítélet az sohasem lehet a miénk, mi csak képviselünk valakit a bírói pulpituson. És amikor erről újra elkezdünk gondolkodni, akkor talán érdemes néhány évtizeddel ezelőtti ugyancsak parlamenti vitákat idézni.

Zsitvai Tibor igazságügy miniszter a törvényjavaslatról, amelyben a Magyar Szent Korona nevében fejrésszel javasolták az ítéleteket hozni, azt mondta: „amikor ez a törvényjavaslat a Magyar Korona nevében fogja mondatni az ítéleteket, akkor annak a bírónak mind az a varázsereje meg lesz, amely abból az első dekrétumból, Szent István koronájából, minden magyar vérén keresztül rezdül. Lesz akkor türelmesség, tehát alaposság, lelkiismeretesség és szociális érzék.” És ahogyan szintén Házelnök Úr mondta, egy fantasztikus lehetőség az, hogy ennek a nemzedéknek lehetünk tagjai, akiknek megadatott az, hogy a történelem fonalát felvegyük, és újra magasba emeljük a magyar államiságot. És hogyan köt össze minket az Alaptörvényünk a múlttal? A jelent, a jövőt hogyan köti össze az egykori múltunkhoz? Itt jön segítségünkre a Nemzeti Hitvallás, amely egy különleges bevezetője az Alaptörvényünknek. Ha bármelyikünk annak a mondatait olvassa, ízelgeti, mintha csak a magyar költészetet olvasná: „Tiszteletben tartjuk történeti alkotmányunk vívmányait és a Szent Koronát, amely megtestesíti Magyarország alkotmányos állami folytonosságát és a nemzet egységét.”

Tisztelt Egybegyűltekt!

20 évvel ezelőtt, amikor egy vezetői tisztséggel megbíztak, egy kedves kollégámtól ajándékot kaptam, azóta is magammal cipelem ezt a bekeretezett újságlapot, amely a bírói függetlenség és a bírói kinevezések ellenjegyzése címet viselte és 1868. november 29-én jelent meg. Most jogászok, bírók ülünk itt. De valójában a jog vagy a bíráskodás nem a bírókról szól. Néha eltévedünk ebben, hiszen a jogot, az igazságot szolgáltatni azoknak az ügyfeleknek, embereknek kell, akik hozzánk fordulnak. Így tudjuk elnyerni a bizalmat. Ezért is tartották eleink fontosnak a következőket. „A bírói függetlenség nem abból áll, hogy a bíró a törvények figyelmen kívül hagyása mellett tetszése, vagy meggyőződése szerint ítélhessen, mert e tekintetben éppen nem független. Hanem abból áll, hogy jobb meggyőződését követve, törvény szerint köteles ítélni. S ha az általa kimondott ítéletet az ügyiratokból és a törvényből értelmesen igazolni képes, akkor semmi felelősségtől sem tarthat és a semmi sem tartóztathatja őt vissza a törvényre alapított meggyőződéséből származott ítélet kimondásától. Ha a törvény szava tiszta - és itt a törvényhozó felelőssége - és határozott, akkor nem hibázhat a bíró annak értelmezésében és alkalmazásában. S ha emellett mégis hibázik, akkor nem bírónak való, mivel az ilyen bírónál, vagy az értelem vagy az akarat hiányzik igazságos ítéletet hozni. E két kellék tehát okvetlenül megkívántatik az igazság szolgáltatásánál.” Csodálatos Deákot, Csemegit, aki ennek a törvénynek is a megalkotója volt, vagy Horváth Boldizsárt ma újraolvasni. Azokat a gondolatokat szégyellnénk kimondani, hiszen olyanok, mintha a szívünkéből fakadnának.

Ma már nem így beszélünk. Ezért is öröm az számomra, hogy ezek a gondolatok visszatérhetnek a mai jogalkalmazásban, s hogy ebben olyan sokan közvetlenül is segítségünkre vannak, amikor a jogtörténetet, a bírói múltat kutatjuk, és olyan kincsek bukkannak fel, amelyek megmutatják azt, hogy a technológia körülöttünk változhat, a jogeseteknek a tartalma változhat, de az emberek és a lényeg mit sem változik.

Deák azt írta: „Boldog azon haza, hol a bíró ítélete nemcsak igazságot szolgáltat, hanem a hivatalába és személyébe helyezett bizodalomnál fogva megnyugvást is szerez a feleknek.” S így rímel erre az Alaptörvényünk: „Valljuk, hogy népuralom csak ott van, ahol az állam szolgálja polgárait, ügyeiket méltányosan, visszaélés és részrehajlás nélkül intézi.”

Köszönöm szépen a lehetőséget!

